

ТОЧНІСТЬ СЛОВОВЖИВАННЯ ЯК ОЗНАКА ВИСОКОЇ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТА

Культура мови — це володіння нормами літературної мови, вміння користуватися її виразовими засобами в різних умовах спілкування відповідно до мети і змісту мовлення. Це ступінь оволодіння не лише нормами, а й усіма багатствами мови. Ясність у формулюванні думки, логічність, смислова точність — це основні вимоги до усного мовлення культурної людини.

Під час контрольного оцінювання рівня успішності студентів викладач враховує рівень засвоєння мовних знань (наприклад, походження і формування української літературної мови, правила орфографії та орфоепії, види мовних норм тощо) та уміння оперувати цими знаннями. Насамперед студент повинен добирати мовно-виражальні засоби відповідно до мети та обставин спілкування. А ці вимоги повинні базуватися на бездоганному знанні норм. Мало інтуїтивно відчувати правильність або неправильність у вживанні — треба точно знати правила вживання мовних засобів і користуватися ними свідомо, з повним знанням справи.

Із зростанням вимогливості до своєї мови зменшується кількість «варіантів» можливого висловлення: людина наближається до найточнішого, найефективнішого способу висловлення, відкидаючи всі інші як недостатні.

Щоб переконатися у тому, що добір слова — це справжнє мистецтво, що ним треба оволодівати, наведемо приклади:

адрес — письмове вітання кого-небудь із видатною подією в його житті (*вітальний адрес, вручити адрес*); *адреса* — місце перебування (*на мою адресу, помилитися адресою*); *виручка* — допомога (*прийти на виручку, виручка в скрутну хвилину*); *виторг* — гроші, одержані від продажу чого-небудь (*рахувати виторг*); *відношення* — причетність до чого-небудь; зв'язок із кимось, чимось; взаємозв'язок між предметами (*процентне відношення*); *ставлення* — характер поведінки з ким-небудь, чим-небудь (*ставлення до людей, ставлення до праці*); *вірно* — надійно; щиро (*любити вірно, вірно служити*); *правильно* — відповідно до правил; істинно; безпомилково (*правильно міркувати, правильно розв'язати задачу*); *не дивлячись* — не бачачи (*не дивлячись на дорогу, не дивлячись у вічі*); *незважаючи* — всупереч несприятливим умовам (*незважаючи на ранній час, незважаючи на труд-*

нощі); *об'єм* — величина чого-небудь, вимірювана в кубічних одиницях (*об'єм конуса, об'єм і форма*); *обсяг* — розмір; величина чого-небудь (*обсяг робіт, обсяг знань*); *обумовлювати* — робити певні застереження в угоді, іншому документі (*обумовити відповідальність за невиконання*); *зумовлювати* — бути причиною; спричиняти (*зумовити пожежу*); *підписка* — письмове зобов'язання або підтвердження чогось (*підписка про невізд*); *передплата* — попередня плата за що-небудь (*передплата на газети*).

Особливо складно буває зробити правильний вибір слова тоді, коли те саме слово є і в російській, і в українській мовах, але має неоднакове забарвлення. Так, деякі українські слова, ближчі за своїм звуковим оформленням до російської мови, мають в українській мові виразний розмовний відтінок, наприклад: *ризикуючи і ризкуючи* (розм.), *неабиякий і немаловажний* (розм.), *втриматися і вдержатися* (розм.), *щастити* (таланити) і *везти* (розм.) та ін. Перші з двох наведених слів, як правило, нейтральніші, вони в українській мові вживаються в офіційно-діловому, науковому і публіцистичному стилях.

Не завжди буває легко знайти український відповідник до російського багатозначного слова. Наприклад, російське слово *относиться* в українській мові має чотири відповідники: *ставитися* (до людей), *належати* (до певного класу), *стосуватися* (це мене не стосується), *відноситися* (математичний термін). На практичних заняттях з української мови одним із видів робіт є переклад. Тому студент повинен розуміти, що відхилення від лексичного значення слова може призвести до непорозуміння та до неправильного тлумачення висловленого.

Отже, висока мовна культура — це оволодіння мовними нормами, а також вміння в потрібний момент знайти найточніший і найдоречніший відповідник серед наявних у мові синонімічних слів.

Г. С. Тесленко, канд. екон. наук, доцент
кафедри інформаційних систем в економіці

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС У РУСЛІ БОЛОНСЬКОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ

Реалізація уже в цьому десятиріччі низки рішень щодо розвитку Болонського процесу у напрямку формування Європейського простору вищої освіти на єдиних засадах вимагає від його учасників прискореного здійснення конкретних міроприємств. Ці мі-